

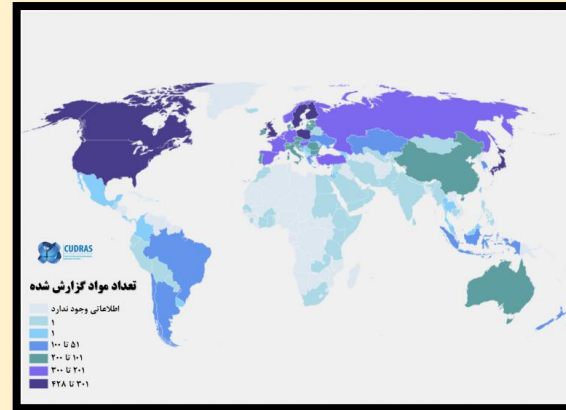
NPS (مواد روانگردان جدید)

مقدمه

تجارت مواد مختلف محرک و مخدر یکی از سودآورترین فعالیت‌های اقتصادی (هرچند غیرقانونی) در جهان به حساب می‌آید. سود قابل توجه این تجارت به اندازه‌ایست که قاچاقچیان مواد همواره خود را برای رویارویی با برخوردهای قانونی و ظرفیت‌های تکنولوژی وفق می‌دهند. در مقابل نیز یکی از راه‌های اصلی مقابله با تولید و مصرف مواد مذکور غیرقانونی اعلام کردن آن است؛ اما قاچاقچیان و کارتل‌های مخدری برای دور زدن قوانین محدود کننده در ۳۰ سال گذشته عمدتاً به تغییر ترکیب شیمیایی مواد روی آورده اند، به طوری که با چنین تغییری ماده‌ای جدید اما با خاصیت قبلی حاصل گردد و در بازار مصرف به راحتی جایگزین ماده قبلی شود که احیاناً در فهرست مواد غیرقانونی قرار گرفته است.

در نتیجه این اقدام مواد جدیدی تولید می‌شود که از آن به NPS (مواد روانگردان جدید) یا مواد طراحی شده یاد می‌شود. البته گفتنی است اصطلاح ان.پی.اس توسط اتحادیه اروپا تدوین شده و در کشورهای اروپایی به کار برده می‌شود و اصولاً ان.پی.اس‌ها پدیده‌ای اروپایی هستند.

این مواد که در بازار با عنوان «سرخوشی قانونی» نیز به فروش می‌رسند به سرعت غیرقابل تصویری تکثیر می‌شوند، سلامت عمومی را در معرض خطری جدی قرار می‌دهند و سیاست مخدری رسمی کشورها را به چالش می‌کشند.

مخاطرات NPS

مصرف ان.پی.اس‌ها عمدتاً اثرات منفی بر سلامت افراد دارد. عمدتاً اثرات جانبی ان.پی.اس‌ها نیز طیف وسیعی را شامل می‌شود که عبارتست از تشنج تا اضطراب، پرخاشگری، روان‌پریشی حاد و وابستگی شدید. مصرف کنندگان ان.پی.اس‌ها به کرات دچار مسمومیت و بستری شدن در بیمارستان‌ها می‌شوند. اطلاعات موثق زیادی درباره اثرات سمی و سرطان‌زایی آن‌ها در دسترس نیست. همچنین درباره میزان خلوص و ترکیب ساختاری مواد تشکیل دهنده ان.پی.اس‌ها که مصرف کنندگان را در معرض خطرات زیادی قرار می‌دهد اطلاعات زیادی وجود ندارد.

نحوه تولید NPS

مثلاً متیل فنیدیت (ریتالین) را با اضافه کردن یک عامل اتیل به آن به صورت ماده مخدر اتیل فنیدیت Ethylphenidate

ساخته و با نام Ching به فروش می‌رسانند و انواع مواد مخدر کانابیس صنعتی را که فرمول آنها هیچ شباهتی به ماده مخدر ماریجوانا و حشیش (THC) ندارد را با نام مخدر اسپایس K2 که حدود ۲۰۰ تا ۸۰۰ برابر قوی‌تر از ماریجوانا است را با نام ادویه در اینترنت و یا در فروشگاه‌ها به فروش می‌رسانند. مفردون (MM۴) نیز از همین دسته مواد مخدر است که فرمول ساختمانی آن با دستکاری فرمول مت‌آمفتامین و کاتینون ساخته شده است و تا چندی قبل مفردون در انگلستان به آزادی و به‌طور قانونی به فروش می‌رفت.

نبود قوانین جدید در رابطه با مواد مخدر طراحی شده باعث شده است کشورهای اروپایی و آمریکا در برابر هجوم این مواد به کشورشان دارای خلأ قانونی و فاقد قوانین لازم بوده که این امر باعث رواج هر چه بیشتر این مواد مخدر روانگردان جدید در کشورهای غربی شده است. بدین ترتیب است که ان.پی.اس‌ها به سرعت تکثیر می‌شوند و لذا از ۱۶۶ مورد در سال ۲۰۰۹ به ۸۰۳ مورد در سال ۲۰۱۹ افزایش یافته که برابر با رشدی ۸۰۰ درصدی است. در این میان مصرف ۶ نوع ماده روانگردان جدید در کشورمان بیش از سایر NPS ها گزارش شده که این ۶ مورد عبارتند از دستمال، قرص‌های اکستازی، کمیکال، ال.اس.دی و نمک حمام. همچنین همه ان.پی.اس‌های موجود در ایران در فهرست سازمان ملل وجود دارد.

دفتر نظارت و پایش مصرف فرآورده های سلامت – معاونت غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی ایلام